

УДК: 61:002.6+001.92

Л.І. Закрутько

Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України, м. Київ

ДИНАМІКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАУКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ 3 РОКИ

Ключові слова: галузеві нововведення, наукова продукція, впровадження, охорона здоров'я.

Резюме. Проаналізовано щорічні Реєстри галузевих нововведень і Перелік наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки в сферу охорони здоров'я за 2014 р. Проведена кількісна та якісна оцінка наукової продукції отриманої в результаті наукової діяльності з метою забезпечення впровадження в практику охорони здоров'я.

Вступ

З метою удосконалення системи використання в практиці охорони здоров'я нововведень, які забезпечують підвищення якості медичної допомоги та поліпшення охорони здоров'я населення, був розроблений та затверджений наказ МОЗ України від 12.01.93 р. №5 "Про систему використання нововведень в практиці охорони здоров'я" та Положення про використання нововведень у практиці охорони здоров'я [3].

Використання нововведень передбачає реалізацію в практичній діяльності служби охорони здоров'я нових та удосконалених медичних технологій: ефективних методів діагностики і профілактики захворювань, лікування і медико-соціальної реабілітації хворих; лікарських засобів; медичних імунобіологічних препаратів; виробів медичної техніки та виробів медичного призначення; санітарно-гігієнічних та санітарно-протиепідемічних правил і норм; організаційних форм і методів роботи з метою підвищення якості медичної допомоги та охорони здоров'я населення [1].

Мета дослідження

Оцінка стану забезпечення впровадження та запровадження принципів підвищення якості наукової продукції у сфері охорони здоров'я України за останні 3 роки.

Матеріал і методи

Експертами Українського центру наукової ме-

дичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України (далі - Центр) проаналізовані наступні основні засоби наукової комунікації: щорічний Реєстр галузевих нововведень, Перелік наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я.

Застосовано методи: статистичного, структурно-логічного та кластерного аналізу.

Обговорення результатів дослідження

Для обліку науково-технічних розробок та забезпечення їх практичного застосування Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи (далі - Центр) у 2012-2013 рр. здійснював формування Реєстру галузевих нововведень (далі - Реєстр) за результатами науково-дослідних робіт, виконаних в установах МОЗ України. З 2014 р. усі повідомлення про нові наукові розробки, які можуть бути використані в закладах практичної охорони здоров'я, увійшли до Переліку наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я, (далі - Перелік) згідно зі спільним Наказом МОЗ України та НАМН України від 13.11.2013 р. № 969/97 "Про удосконалення впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05.12.2013 р. за № 2068/24600.[2]

Експертами Центру проведено аналіз 1979

Таблиця 1

Інноваційна активність наукових установ МОЗ України за 2012-2014 рр.

Роки	Кількість наукових повідомлень, які увійшли до Реєстру/Переліку
2012	640
2013	583
2014	756
Всього	1979

інноваційних пропозицій (Табл. 1) наукових установ МОЗ України, які увійшли до Реєстрів (Випуск 36, 37, 38-39) та Переліку (Випуск 1, Том 1, 2) [4,5,6,7].

У 2012 р. до найбільш активних наукових установ щодо запропонованих нововведень увійшли: Державне підприємство "Інститут екогігієни і токсикології імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України", Національний медичний університет ім.

О.О. Богомольця, Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, Державна установа "Кримський державний медичний університет імені С.І. Георгієвського", Харківський національний медичний університет (Табл. 2).

У 2013 р. перше місце за кількістю нововведень серед наукових установ МОЗ України займав Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця - запропоновано 61 інновація

Таблиця 2

Найбільш активні наукові установи МОЗ України щодо запропонованих нововведень/наукових повідомлень у 2012-2014 рр.

№ п/п	Назва наукової установи	Кількість нововведень /наукових повідомлень
2012 р.		
1	Державне підприємство «Інститут екогігієни і токсикології імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України»	64
2	Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця	44
3	Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика	29
4	Державна установа «Кримський державний медичний університет імені С.І. Георгієвського»	23
5	Харківський національний медичний університет	19
2013 р.		
1	Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця	61
2	Харківський національний медичний університет	43
3	Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика	42
4	Державне підприємство «Науковий центр превентивної токсикології, харчової та хімічної безпеки імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України»	39
5	Одеський національний медичний університет	34
2014 р.		
1	Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика	88
2	Національний інститут раку	63
3	Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»	55
4	Державний заклад «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»	53
5	Державний вищий навчальний заклад «Івано-Франківський національний медичний університет МОЗ України»	49

(10,5 %). Друге та третє рангові місця посіли Харківський національний медичний університет (43 нововведення - 7,4 %) та Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (42 нововведення - 7,2 %).

У 2014 р. найбільше інноваційних розробок серед наукових установ МОЗ України запро-

понувала Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика - 88 (11,7%). Друге та третє рангові місця за кількістю нової наукової продукції посіли Національний інститут раку та ВДНЗ України "Українська медична стоматологічна академія" відповідно - 63 (8,4%) та 55 (7,3%) наукових розробок.

Таблиця 3

Повідомлення про наукову продукцію/нововведення, розроблені у 2012-2014 рр. для впровадження в практику охорони здоров'я України за лікарськими спеціальностями

№ п/п	Лікарська спеціальність	2012	2013	2014
1	Акушерство та гінекологія	36	16	28
2	Анестезіологія та інтенсивна терапія. Дитяча анестезіологія.	7	5	12
3	Загальна гігієна. Гігієна дітей та підлітків. Гігієна праці. Професійна патологія. Гігієна харчування. Комунальна гігієна	74	19	44
4	Загальна практика-сімейна медицина	-	-	17
5	Інфекційні хвороби	14	12	15
6	Онкологія	22	22	61
7	Мікробіологія та вірусологія	-	4	1
8	Неврологія	7	16	28
9	Нейрохірургія	2	3	8
10	Ортопедія і травматологія	14	13	15
11	Отоларингологія	6	7	7
12	Офтальмологія	7	8	9
13	Патологічна анатомія	12	5	1
14	Психіатрія	23	25	23
15	Педіатрія	46	22	26
16	Пульмонологія та фтизіатрія	11	10	13
17	Радіологія	5	-	3
18	Стоматологія	53	64	119
19	Судово-медична експертиза	8	6	7
20	Терапія	38	40	49
21	Урологія	1	4	8
22	Хірургія. Хірургія серця і магістральних судин	65	74	79
23	Загальна фармація. Клінічна фармація. Організація і управління фармацією	26	14	42
24	Лікувальна фізкультура і спортивна медицина	2	2	1
25	Дерматовенерологія	9	9	12
26	Інше	152	183	128
27	Всього	640	583	756

Усі інновації розроблені за результатами науково-дослідних робіт та узагальнення клінічного досвіду фахівців. У 2012 р. та 2013 р. найбільше нововведень було запропоновано для вирішення питань з проблеми "Хірургія" - 65 (10,2 %) та 74 (12,7 %) відповідно (Табл. 3). Багато інновацій у ці роки розроблено за напрямками "Стоматологія" (2012 р. - 53 (8,3%), 2013 р. - 64 (11,0%)), "Педіатрія" (2012 р. - 46 (7,2%)), "Терапія" (2013 р. - 40 (6,9 %)).

Найбільша кількість наукових повідомлень у 2014 р. присвячена проблемі "Стоматологія" - 119 (15,6%) інновацій. Багато нових наукових розробок запропоновано за напрямками "Хірургія" та "Онкологія" - 79 (10,5%) та 61 (8,1%) відповідно.

Кластерний аналіз тематики наукових пові-

домлень свідчить, що найбільше наукових повідомлень за даний період присвячено новим способам лікування (2012р. - 34,2 %; 2013 р. - 43,9 %; 2014 р. - 39,4%) та діагностики (2012р. - 22,8 %; 2013 р. - 27,5 %; 2014 р. - 29,0%). Кількість пропозицій щодо нових виробів медичної техніки зросла у 2014 р. на 56,7% порівняно з 2012 р. та у 3,8 рази порівняно з 2013 р. Результати проведеного дослідження вказують на тенденцію до зменшення кількості інновацій з актуальних питань профілактики захворювань за вказаний період: у 2014 р. нових розробок запропоновано на 64,5 % менше ніж у 2012 р. (Табл. 4).

Наказом МОЗ України від 28.09.2012 № 751 з метою забезпечення єдиних, сучасних, науково обґрунтованих підходів до розробки медико-технологічних документів зі стандартизації медичної

Таблиця 4

Тематика наукових повідомлень за період 2012-2014 рр.

Інновація	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Спосіб лікування	219	246	298
Спосіб діагностики	146	154	219
Спосіб профілактики	110	46	39
Спосіб реабілітації	25	6	28
Спосіб прогнозування	51	21	49
Лікарські засоби	24	21	8
Вироби медичної техніки	13	8	30
Інше	52	58	85
Всього	640	560	756

допомоги на засадах доказової медицини затверджено "Шкалу градації доказів і сили рекомендацій". Відповідно до Шкали серед рекомендованих для оцінки рівнів доведеності первинних даних досліджень є такі.

1++ - це високоякісний метааналіз, систематичний огляд рандомізованих клінічних досліджень або рандомізоване клінічне дослідження з дуже низьким ризиком систематичної помилки. 1+ - добре проведений метааналіз, систематичний огляд рандомізованих клінічних досліджень або рандомізоване клінічне дослідження з низьким ризиком систематичної помилки. 1 - метааналіз, систематичний огляд рандомізованих клінічних досліджень або рандомізоване клінічне дослідження з високим ризиком систематичної помилки

Рівню 2++ відповідають: високоякісний систематичний огляд досліджень, що мають структуру випадок-контроль і когортних; високоякісні дослідження, що мають структуру випадок-контроль або когортні з низьким ризиком похибки, систематичних помилок або спотворень і високою вірогідністю того, що зв'язки є причинними. 2+ - це добре проведені дослідження, що мають структуру випадок-контроль або когортні з низьким ризиком похибки, систематичних помилок або спотворень і допустимою вірогідністю того, що зв'язки є причинними. 2 - це дослідження, що мають структуру випадок-контроль або когортні з високим ризиком похибки, систематичних помилок або спотворень і значною вірогідністю того, що зв'язки не причинні

Рівню доведеності первинних даних 3 відповідають неаналітичні дослідження, наприклад, повідомлення про випадок, ряд випадків, рівню 4 - думка експертів.

Градація сили рекомендацій ґрунтується на виведених критеріях та ранжується за рівнями А, В, С і D по мірі зменшення достовірності первинних даних.

Рекомендована краща практика з клінічного

досвіду розробників клінічної настанови позначається символом .

При аналізі рівнів доведеності первинних даних, на яких базуються нові розробки наукових установ МОЗ України у 2014 р., встановлено, що найбільша кількість досліджень - 64,7% відповідає рівню 2+ за Шкалою градації доказів і сили рекомендацій. Рівню доведеності первинних даних 2++ відповідає 20,3%, а рівню 1+ - 9,3% досліджень. Відповідно до градації сили рекомендацій 68,3% інноваційних досліджень віднесено до рівня С, 19,9% - до рівня В та 6,8% - до рівня А.

Таким чином, більшість наукових розробок, запропонованих науковими установами МОЗ України у 2014 р. для впровадження у сфері охорони здоров'я України, відповідають рівню добре проведених досліджень (2+).

Моніторинг інноваційної діяльності наукових установ МОЗ України у сфері охорони здоров'я України за 2012-2014 рр. свідчить, що у 2012 р. перші рангові місця за кількістю нововведень серед наукових установ МОЗ України займали Державне підприємство "Інститут екології і токсикології імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України", Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця та Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика відповідно; у 2013 р. - Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Харківський національний медичний університет та Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика відповідно; у 2014 р. - Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, Національний інститут раку та ВДНЗ України "Українська медична стоматологічна академія" відповідно.

У 2012 р. та 2013 р. найбільше було запропоновано інновацій для вирішення питань з проблемами "Хірургія" - 65 (10,2%) та 74 (12,7%) відповідно, у 2014 р. - з проблеми "Стоматологія" - 119 (15,6%). Такі питання, як новий спосіб лікування та діагностики були представлені у дос-

татній кількості у всі досліджувані роки. Кількість пропозицій щодо нових виробів медичної техніки зросла у 2014 р. у 3,8 рази порівняно з 2013 р.

Однак, спостерігалася тенденція до зменшення кількості інновацій з актуальних питань профілактики захворювань за вказаний період: у 2014 р. нових розробок запропоновано на 64,5 % менше ніж у 2012 р. Для покращення якості медичної допомоги та підвищення рівня здоров'я населення необхідно розробляти більше наукової продукції з подальшим її впровадженням в лікувально-профілактичні заклади охорони здоров'я з питань профілактики захворювань.

Література. 1.Лазоришинець В.В. Питання підвищення ефективності інноваційної і винахідницької діяльності та розвитку трансферу медичних технологій в сфері охорони здоров'я України / О.П.Волосовець, О.М. Кочет., А.Є. Горбань, Л.І.Закрутько, О.М. Лещицина // Укр. мед. часопис. - 2014 -№ 4 (102) - С. 142-145. 2.Наказ МОЗ України та НАМН України від 13.11.2013 р. № 969/97 "Про удосконалення впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05.12.2013 р. за № 2068/24600. <http://zakon3.rada.gov.ua/> 3.Наказ МОЗ України від 12.01.93 р. №5 "Про систему використання нововведень в практиці охорони здоров'я". 4.Перелік наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. Випуск 1, Том 1. - Київ, 2015. - 226 с. 5.Перелік наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. Випуск 1, Том 2. - Київ, 2015. - 457 с. 6.Реєстр галузевих нововведень. Випуск № 36-37. - Київ, 2012. - 236 с. 7.Реєстр галузевих нововведень. Випуск № 38-39. - Київ, 2013. - 213 с., 194с.

ДИНАМИКА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВНЕДРЕНИЯ И ВВЕДЕНИЕ ПРИНЦИПОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА НАУЧНОЙ ПРОДУКЦИИ В СФЕРЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ ЗА ПОСЛЕДНИЕ 3 ГОДА

Л.И.Закрутько

Резюме. Проанализированы ежегодные Реестры отраслевых нововведений и Перечень научной (научно-технической) продукции, предназначенной для внедрения достижений медицинской науки в сферу здравоохранения за 2014 г. Проведена количественная и качественная оценка научной продукции полученной в результате научной деятельности с целью обеспечения внедрения в практику здравоохранения.

Ключевые слова: отраслевые нововведения, научная продукция, внедрение, охрана здоровья.

DYNAMICS ENSURE IMPLEMENTATION AND INTRODUCTION OF THE PRINCIPLES OF QUALITY IMPROVEMENT SCIENTIFIC PRODUCTION IN OF HEALTH OF UKRAINE FOR 3 YEARS

L.I. Zakrutko

Abstract. Analyzed the yearly Registers of industry innovations and List of (scientific and technical) products for the implementation of the achievements of medical science in the health sector for 2014. A quantitative and qualitative evaluation of the scientific production of the resulting research activities to ensure the implementation in practice of health.

Key words: industry innovations, products research, implementation, health protection.

**Ukrainian Centre of scientific Medical Information and
Patent-licence Work of MPH of Ukraine (Kyiv)**

Clin. and experim. pathol.- 2016.- Vol.15, №2 (56).p.1.-P.03-07.

Надійшла до редакції 02.06.2016

© Л.І. Закрутько, 2016